

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/84631,Paczoski-Jozef-Konrad.html>
2022-05-24, 23:05

Paczoski Józef Konrad

PACZOSKI Józef Konrad (8 XII 1864, Białogródka k. Zaslavia, Białoruś – 14 II 1942, Sierosław k. Poznania), botanik, fitosocjolog, geograf roślin, zoolog. Syn Konrada, prawnika, powstańca styczniowego, i Ludwiki z domu Wiemuth.

Kształcił się w szkole realnej w Równem (do 1884), którą ukończył z opóźnieniem z powodu „wilczego biletu” za potrącenie gubernatora na peronie dworcowym. Uczył się ogrodnictwa w Szkole Rolniczej w Humaniu (1884–87). Pracował jako ogrodnik laborant na Uniw. Kijowskim i podjął tam studia botaniczne pod kierunkiem I. Schmalhauzena (1888–94), nie uzyskał jednak dyplomu. W 1894–95 był zastępcą kustosza Ogrodu Botanicznego w Petersburgu, a w 1895–97 asystentem w Katedrze Botaniki WSR w Dublanach. Od 1897 pełnił funkcję dyrektora Muzeum Przyrodniczego w Chersoniu, a w 1918–22 jako profesor nadzwyczajny prowadził pierwsze wykłady fitosocjologii na wydziale rolniczym miejscowego Inst. Politechnicznego; z upoważnienia miejscowych władz zwalczał też owady szkodliwe dla rolnictwa. W 1921–23 zorganizował rezerwat stepowy Askania Nowa w guberni taurydzkiej; prowadził tam badania i stał się najlepszym znawcą roślinności pd-zach. Rosji, szczególnie flory stepowej. Opublikował wiele prac, m.in. *O formacjach roślinnych i pochodzeniu flory poleskiej* („Pamiętnik Fizjograficzny” 1900), *Osnownyje czerty razwitija flory jugo-zapadniej Rossiji* (1910).

W 1923 wrócił do Polski i został pierwszym kierownikiem rezerwatu w Puszczy Białowieskiej. Utracił to stanowisko w VII 1928 za ostre sprzeciwianie się dewastacyjnej gospodarce leśnej, ale zastosowane przez niego zasady fitosocjologiczne przyjęły się po pewnym czasie na całym świecie. Od 1925 został powołany na kierownika Katedry Systematyki i Socjologii Roślin Uniw. Poznańskiego, który nadał mu doktorat honoris causa w 1926. W 1931 P. został zwolniony

za podpisanie protestu brzeskiego, a katedrę zlikwidowano. Dzięki interwencji A. Wodziczki zatrudniono P. w Katedrze Botaniki Ogólnej. Od 1932 mieszkał w Sierosławiu k. Poznania, gdzie prowadził doświadczenia w dziedzinie sadownictwa. W 1938 odszedł na emeryturę jako profesor honorowy Uniw. Poznańskiego. Jego imieniem nazwano liczne gatunki roślin.

Był członkiem korespondentem PAU (1932), członkiem zwyczajnym TPN w Poznaniu (1925), członkiem honorowym Polskiego Tow. Botanicznego (1930) i Polskiego Tow. Przyrodników im. Kopernika (1934). Doktorat honoris causa przyznało mu też SGGW (1937). W 1932 poświęcono mu specjalny numer „Acta Societatis Botanicorum Poloniae”.

P. wiele publikował na temat roślinności leśnej. Z okazji V Międzynarodowej Wycieczki Fitogeograficznej do Białowieży (1928) opracował *La végétation de la forêt de Białowieża*. Opublikował też prace: *Biologiczna struktura lasu* (Lwów 1928) i *Lasy Białowieży* (Poznań 1930).

Wieloletnie badania nad różnymi typami roślinności pozwoliły P. sformułować i teoretycznie uzasadnić koncepcję fitosocjologii. W artykule *Życie gromadne roślin* („Wszecławiat” 1896) użył terminu „fitosocjologia” i podał definicję tej gałęzi botaniki. Wprowadził pojęcie formacji roślinnej. W swoich dalszych pracach opisywał genezę i rozmieszczenie zbiorowisk roślin oraz ich strukturę przestrzenną, genetyczną i gatunkową. Interesował się także poszczególnymi gatunkami drzew w Puszczy Białowieskiej (np. *Świerk w ostępach Białowieży*, 1925). Najważniejsze prace P. to: *Życie gromadne roślin* (1896, edycja dwujęzyczna angielsko-polska), *Szkice fitosocjologiczne* (1925), *Wstęp do fitogenii* (1929) i *Podstawowe zagadnienia geografii roślin* (1933). Dzieła P. zostały wznowione w 1951.

Zmarł, zszokowany represjami zastosowanymi przez gestapo wobec jego wnuka.

Imieniem P. nazwano ulicę na Umultowie w Poznaniu.

PSB (A. Dzieczkowski); SBP (H. Bukowiecki, F. Feliksiak); Łoza;

Śródka.

I.I. Puzanow, L.M. Gold: *Wydajuszczysja naturalist I.K. Paczoskij*, Moskwa 1965; A. Wodziczko: *Zaslugi naukowe Profesora Józefa Paczoskiego*, „Sylwan” 1931 (bibliografia prac); *Józef Paczowski – w setną rocznicę urodzin*, oprac. zbior., Poznań 1967; Archiwum PAN – oddział w Poznaniu.

Wanda Grębecka

[Poprzedni](#)
[Następny](#)